

ZÁKLADNÉ PRÁVO NA SÚDNU OCHRANU A NEVYKONANIE NAVRHOVANÉHO DÔKAZU

Ak všeobecný súd nevykoná dôkaz navrhovaný stranou konania, hoci tento má preukazovať takú, medzi stranami konania spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, či dokonca rozhodujúca, znemožní tým strane konania uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Znamená to vo svojich dôsledkoch aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 168/2019 z 21. novembra 2019)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovéj a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) vo veci ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti Poistná udalosť, s. r. o., Sabinovská 11, Bratislava, IČO 45 474 231, zastúpenej spoločnosťou Procházka & partners, spol. s r. o., Búdková 4, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Radoslav Procházka, pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 181/2018 a jeho uznesením z 29. novembra 2018, ako aj postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 135/2017 a jeho rozsudkom z 19. apríla 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva obchodnej spoločnosti Poistná udalosť, s. r. o., vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 181/2018 a jeho uznesením z 29. novembra 2018 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Cdo 181/2018 z 29. novembra 2018 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Obchodnej spoločnosti Poistná udalosť, s. r. o., **p r i z n á v a** úhradu trov konania v sume 623,26 € (slovom šesťstodvadsaťtri eur a dvadsaťšesť centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky **p o v i n ý** vyplatiť na účet spoločnosti Procházka & partners, spol. s r. o., Búdková 4, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti Poistná udalosť, s. r. o., v časti namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 135/2017 a jeho rozsudkom z 19. apríla 2018 **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a sťažnostná argumentácia

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 168/2019-31 z 27. júna 2019 bola prijatá na ďalšie konanie ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti Poistná udalosť, s. r. o., Sabinovská 11, Bratislava, IČO 45 474 231 (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 181/2018 a jeho uznesením z 29. novembra 2018, ako aj postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 135/2017 a jeho rozsudkom z 19. apríla 2018.

2. Podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka v replike bez označenia dátumu doručenej ústavnému súdu 26. septembra 2019, najvyšší súd vo vyjadrení z 13. septembra 2019 a krajský súd vo vyjadrení zo 17. júla 2019 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 8. septembra 2015 spôsobil držiteľ motorového vozidla P. V., poistený v Groupama Biztosító Zrt., konajúcej na území Slovenskej republiky prostredníctvom organizačnej zložky Groupama poisťovňa, a. s. (ďalej len „poisťovňa“), dopravnú nehodu, v dôsledku ktorej bolo motorové vozidlo J. L. (ďalej len „poškodený“) značky Škoda Octavia poškodené tak, že ho po nehode nebolo možné využívať v súlade so zákonom č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov z znení neskorších predpisov. Poškodený v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“ alebo „zákon“) sprístupnil poškodené vozidlo poisťovni na jeho obhliadku na účely prešetrenia škodovej udalosti. Dňa 22. septembra 2015 vykonal prvú obhliadku poškodeného vozidla zamestnanec spoločnosti Techcar Slovakia, s. r. o. (ďalej len „tretia osoba“). V zápise o obhliadke tretia osoba v mene poisťovne zdokumentovala rozsah poškodenia vozidla a uviedla, že neodporúča jeho opravu. Dňa 23. septembra 2015 z dôvodu akútnej neschopnosti riešiť svoju dopravu do zamestnania a zároveň poskytnúť svojmu maloletému dieťaťu s ťažkým zdravotným postihnutím adekvátnu starostlivosť spôsobenej absenciou možnosti využívať poškodené motorové vozidlo poškodený uzavrel so sťažovateľkou nájomnú zmluvu na prenájom náhradného motorového vozidla. Dňa 2. októbra 2015 poškodený na svoj bankový účet dostal od poisťovne náhradu tej časti škody, ktorá mu vznikla priamo na poškodenom vozidle. Oznamenie o výsledkoch prešetrovania škodovej udalosti do dňa podania ústavnej sťažnosti poškodenému doručené nebolo. Dňa 3. októbra 2015 poškodený vrátil sťažovateľke prenajaté vozidlo a za dobu 10 dní prenájmu jej 7. októbra 2014 zaplatil 450 €. Poškodený toho istého dňa postúpil na sťažovateľku svoju pohľadávku na náhradu škody voči poisťovni v časti, v ktorej táto škoda bola tvorená nákladmi na využívanie náhradného motorového vozidla. Poisťovňa sa o postúpení pohľadávky dozvedela 8. októbra 2015. Uvedeného dňa poškodený požiadal poisťovňu o úhradu predmetného výdavku vynaloženého na prenájom náhradného motorového vozidla. Spolu s touto žiadosťou doručil poškodený poisťovni aj kópiu „Preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom“ patriaceho jeho v tom čase trojročnej dcére. Dňa 16. novembra 2015 poisťovňa sťažovateľke oznámila, že keďže na vozidle „bola totálna škoda a toto motorové vozidlo bolo

využívané na súkromné účely, z tohto dôvodu náklady na zapožičanie náhradného motorového vozidla nevznikli“, a poisťovňa plnenie za túto časť škody neposkytne. Oznámenie o ukončení prešetrovania škodovej udalosti a o výške poistného plnenia (tzv. oznámenie o poistnej udalosti) založené v súdnom spise pod č. 1. 70 a datované 2. októbra 2015 do dňa podania ústavnej sťažnosti poškodenému ani sťažovateľke doručené nebolo.

4. Dňa 22. januára 2016 podala sťažovateľka na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) žalobu, ktorou sa domáhala od poisťovne zaplata sumy 450 € s prísl. ako náhrady škody. Išlo o pohľadávku postúpenú sťažovateľke poškodeným.

5. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 7 C 12/2016 z 23. januára 2017 bola žaloba zamietnutá s tým, že „vzhľadom na to, že v danej veci si poškodený prenajal náhradné vozidlo až potom, že mu bolo zo strany žalovaného oznámené, že oprava vozidla je neekonomická a poškodené vozidlo nedoporučuje opravovať, nevznikol mu nárok na náhradu nákladov spojených s prenájomom tohto vozidla“.

6. V podanom odvolaní vo vzťahu k jednému z kľúčových skutkových a právnych záverov okresného súdu (t. j. že zápis o obhliadke je oznámením poisťovne poškodenému o totálnej škode, resp. o výške poistného plnenia či ukončení šetrenia, že poškodený je týmto zápisom viazaný a že tento zápis sám osebe ruší kauzálny nexus medzi porušením právnej povinnosti a vzniknutou škodou) sťažovateľka v konaní pred okresným súdom, ako aj v odvolaní voči jeho rozsudku namietala okrem iného i skutočnosť, že sa v praxi relatívne bežne stáva, že samotné poisťovne v priebehu šetrenia škodovej udalosti, či dokonca aj po jeho skončení, menia predbežné závery zistené pri prvotnej obhliadke technikom. Inými slovami, sťažovateľka namietala, že ak predbežný záver, resp. odporúčanie v zápise o obhliadke, môže v ďalšom priebehu modifikovať a relatívne bežne aj modifikuje samotná poisťovňa, potom tento zápis nemôže byť považovaný za zákonom predpokladané oznámenie o výsledkoch prešetrovania poistnej udalosti, a teda za právny úkon, ktorý by akokoľvek mohol viesť k zániku účelnosti nákladov vynaložených na obstaranie náhradného vozidla.

7. Ďalej sťažovateľka v odvolaní namietala, že predmetom dokazovania zo strany okresného súdu nebolo doručenie oznámenia o výsledkoch prešetrovania škodovej udalosti poškodenému, že takéto oznámenie poškodenému doručené nebolo a nebolo mu zo strany poisťovne doručené ani žiadne iné oznámenie predpokladané zákonom č. 381/2001 Z. z. Poukazovala aj na fakt, že predbežný záver o neodporúčaní opravy nie je výsledkom prešetrovania škodovej udalosti ani konečným rozhodnutím poisťovne, ale iba prvotným východiskom pre ďalšie šetrenie a riešenie škodovej udalosti.

8. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 135/2017 z 19. apríla 2018 bol rozsudok okresného súdu potvrdený. Krajský súd sa priklonil k skutkovým a právnym záverom okresného súdu. Námietskou sťažovateľky o bezprostrednom rozpore medzi závermi okresného súdu na jednej strane a znením zákonnej úpravy a jej zaužívanou aplikáciou zo strany samotných poisťovní na strane druhej sa krajský súd nezaoberal. To isté sa vzťahuje aj na skutočnosť, že okresný súd opomenul vykonať dokazovanie vo vzťahu k spornej skutkovej okolnosti týkajúcej sa doručenia oznámenia o výsledkoch prešetrovania škodovej udalosti poškodenému.

9. Dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu podané 21. júna 2018 namietajúce porušenie jej práva na spravodlivý súdny proces vadami v postupe súdov nižšieho stupňa bolo uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 181/2018 z 29. novembra 2018 odmietnuté. Uznesenie bolo sťažovateľke doručené 21. januára 2019.

10. Sťažovateľka v sťažnosti podanej na ústavnom súde predovšetkým analyzuje procesné vady v postupe všeobecných súdov.

«Rovnosť zbraní

V rozhodnutiach súdov nižšieho stupňa ani v súdnom spise sa nenachádza jediný dôkaz o tom, že by si poisťovňa splnila svoju povinnosť vyplývajúcu jej z § 11 ods. 6 zákona č. 381/2011 Z.z., t.j. povinnosť prešetriť škodovú udalosť a výsledky tohto prešetrovania a výšku poistného plnenia oznámiť poškodenému. Splnenie tejto zákonnej povinnosti je pritom nevyhnutnou podmienkou právom aprobevaného ustálenia výšky poistného plnenia a má teda zásadný právny význam pre posúdenie rozsahu nárokov poškodeného, resp. sťažovateľa ako jeho právneho nástupcu. (Poisťovňa síce založila do spisu oznámenie o poistnej udalosti datované 2.10.2015, nepredložila však jediný dôkaz o tom, že toto oznámenie poškodenému aj skutočne doručovala a ak áno, či vôbec bolo poškodenému doručené.)

Ak zákon na účely špecifikácie škody a rozsahu jej náhrady ukladá povinnému subjektu niečo vykonať, absencia akéhokoľvek dokazovania, či povinný subjekt toto aj naozaj vykonal, je presne tým typom porušenia základných procesných pravidiel, aké zakladá zásah do práva na základnú „procesnú kvalitu“ v postupe súdu.

Táto vada v procesnom postupe súdov nižšieho stupňa je pritom o to zásadnejšia, že sám krajský súd na danú okolnosť, a to napriek absencii akéhokoľvek dokazovania, odkazuje ako na preukázanú skutkovú okolnosť! Na s. 8 svojho rozsudku krajský súd uvádza, že „bolo jednoznačne preukázané, že túto informáciu poškodený (právny predchodca žalobcu) získal skorej ako mu bolo doručené Oznámenie o poistnej udalosti zo dňa 2.10. 2015...“. Doručenie tohto oznámenia však ani jeden súd napriek námietkam sťažovateľa nijako nedokazoval a poisťovňa ho nijako nepreukázala! K doručeniu tohto oznámenia v skutočnosti ani nedošlo.

V tejto súvislosti sú dôležité dve okolnosti. Po prvé, ak účastník konania namieta skutkovú okolnosť a táto je teda medzi stranami sporná, je absolútne mimo procesné pravidlá, aby súd takúto skutkovú okolnosť bez dokazovania považoval za preukázanú len na základe tvrdenia druhého účastníka konania. Celkom bezprostredne odporuje takýto postup aj princípu rovnosti zbraní, ktorý je v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu súčasťou práva na súdnu ochranu.

Doručenie písomnosti je dostatočne jednoduché preukázať, ak k nemu prišlo a preukazovanie doručenia písomnosti patrí medzi tie najbežnejšie procesné úkony strán. Absencia dokazovania a absencia preukázania zásadnej skutkovej okolnosti zbavuje celý súdny proces kvality, nevyhnutnej na to, aby tento proces spĺňal tie najzákladnejšie kritériá ustanovené nielen v procesnom kódexe, ale aj v jeho ustálenom výklade súdmi. Azda niet zjavnejšieho porušenia procesných pravidiel, ako opomenutie súdu preukázať skutkovú okolnosť, ktorá má aj podľa odôvodnenia rozhodnutia právny význam pre rozhodnutie vo veci. Ide teda o neprípustnú vadu aj všeobecne, nielen v tomto konkrétnom prípade.

Po druhé, ak by mal obstať takýto postup v tejto alebo v analogických veciach, znamenalo by to totálne popretie normatívnych účinkov § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z.z.. Poisťovatelia by jednoducho boli efektívne zbavení zákonnej povinnosti, pretože by boli zbavení povinnosti splnenie tejto povinnosti akokoľvek preukazovať. Jednoducho by sa prezumovala, ak by poisťovateľ uviedol, že ju splnil. To je celkom zjavne neudržateľné nielen z hľadiska princípu rovnosti zbraní medzi účastníkmi konania, ale aj z hľadiska princípu právnej istoty.

K námietke sťažovateľa, že súdy nižšieho stupňa považovali za preukázanú takú skutkovú okolnosť, aká nebola predmetom ich dokazovania (doručenie oznámenia o prešetrovaní škodovej udalosti), najvyšší súd uviedol, že rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie stranám, „Ak súd niektorý dôkaz nevykonal, mohlo to viesť nanajvyšš

k jeho nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia“ (s. 5) Najvyšší súd si tu mylne vyložil námietku sťažovateľa ako námietku, smerujúcu proti nevykonaniu dôkazu ako takému. Sťažovateľ však výslovne namietol, že hoci k vykonaniu dôkazu nedošlo, súdy nižšieho stupňa s predmetnou skutkovou okolnosťou nakladali ako s preukázanou, t.j. akoby k vykonaniu dôkazu došlo. V skratke, dôkaz vykonaný nebol, ale tá skutková okolnosť, ku ktorej sa dôkaz vzťahoval, bola súdmi považovaná za preukázanú. V danom prípade ide podľa sťažovateľa celkom jednoznačne o vadu, bezprostredne súvisiacu s procesným postupom súdu a teda o vadu, na nápravu ktorej mal sťažovateľ právo najneskôr v dovolacom konaní. Absencia takejto nápravy zo strany dovolacieho súdu sama osebe zakladá nárok sťažovateľa na ústavnú ochranu jeho práva na spravodlivý súdny proces.

Napokon, „objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavovať nielen vo využití všetkých dostupných zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich využitia v súlade s procesnými predpismi.“ (napríklad II. ÚS 377/2016)...

Vady odôvodnenia

Odvolačný súd zaťažil svoj postup vadou, vyžadujúcou nápravu, aj tým, že v odôvodnení svojho rozhodnutia sa nijako nevysporiadal so zásadnou námietkou sťažovateľa, uvedenou aj v odvolaní voči rozsudku okresného súdu.

Sťažovateľ namietol predbežnú povahu odporúčaní uvedených v zápise o obhliadke a fakt, že samotné poisťovne v priebehu prešetrovania škodovej udalosti relatívne bežne dochádzajú k iným záverom, než aké sú obsiahnuté v zápise o obhliadke. Túto námietku krajský súd v plnom rozsahu ignoroval.

Vo svetle skutočnosti, že k zániku príčinnej súvislosti medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody malo podľa súdov nižšieho stupňa dôjsť práve a len v dôsledku odporúčania, uvedeného v zápise o obhliadke ide pritom o absolútne kľúčovú právnu otázku. Inými slovami, podľa názoru súdov nižšieho stupňa závisí existencia nároku na náhradu škody od obsahu zápisu o obhliadke, pričom sťažovateľ v odvolaní túto súvislosť spochybnil aj poukazom na to, že odporúčanie v zápise o obhliadke môže byť v priebehu prešetrovania škodovej udalosti predmetom zmeny. Absencia akejkoľvek odpovede krajského súdu na túto námietku zakladá vadu nedostatočnej presvedčivosti a úplnosti odôvodnenia jeho rozhodnutia, čo je v zmysle ustálenej judikatúry samé osebe dôvodom pre záver o existencii vady, majúcej dopad na právo na spravodlivý súdny proces. Podľa ústavného súdu. „integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a ochranou proti takému uplatneniu“ (napríklad IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04)

Najvyšší súd ako dovolací súd v odpovedi na túto námietku len všeobecne uviedol, že sa s ňou nestotožňuje...

Aplikačná svojvôľa

Všeobecne

V tom najstručnejšom a najzjednodušenejšom podaní, sťažovateľ sa domáha ochrany voči svojvoľnému a ústavne neudržateľnému záveru, že v prípade, ak je vozidlo pri škodovej udalosti poškodené tak, že je „neekonomické“ ho opraviť, má byť poškodený zbavený nároku na náhradu škody, spočívajúcej v nákladoch na prenájom náhradného vozidla. Tento záver

bezprostredne odporuje aj nálezu Ústavného súdu Českej republiky, vydanom v totožnom právnom kontexte, aký je predmetom tejto sťažnosti.

Zákonná úprava

Podľa § 420 Občianskeho zákonníka, každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti. Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka, uhrádza sa skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk).

Podľa § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z.z., poisťovateľ je povinný bez zbytočného odkladu začať prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a do troch mesiacov odo dňa oznámenia poškodeného o škodovej udalosti

a) skončiť prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a oznámiť poškodenému výšku poistného plnenia, ak bol rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a nárok na náhradu škody preukázaný,

b) poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietol poskytnúť alebo pre ktoré znížil poistné plnenie alebo poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie k tým uplatneným nárokom na náhradu škody, v ktorých nebol v ustanovenej lehote preukázaný rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a výška poistného plnenia; písomné vysvetlenie sa považuje za doručené dňom, keď ho poškodený prevzal, odmietol prevziať, alebo dňom, keď ho pošta vrátila ako nedoručené.

Podľa § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z.z., poisťovateľ je povinný poskytnúť poistné plnenie do 15 dní po skončení prešetrovania potrebného na zistenie rozsahu povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie alebo po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody poisťovateľovi, ak z toho rozhodnutia nevyplýva iná lehota na poskytnutie poistného plnenia.

Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z., náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.

Zo spojenia relevantných zákonných úprav teda vyplýva, že poisťovateľ nahrádza poškodenému škodu, ktorá mu vznikla v príčinnej súvislosti s porušením právnej povinnosti poistencom poisťovateľa.

Sťažovateľ ako právny nástupca poškodeného sa domáhal náhrady škody v časti, v ktorej túto škodu tvorili náklady vynaložené poškodeným na obstaranie náhradného vozidla po dobu desiatich dní v čase, keď prebiehalo prešetrovanie škodovej udalosti poisťovňou.»

11. V ďalšom sťažovateľka zhrňuje závery všeobecných súdov.

«Závery okresného súdu

Podľa okresného súdu „je potrebné sa stotožniť s právnym názorom, že poisťovňa je povinná nahradiť poškodenému náhradu nákladov za vypožičanie náhradného vozidla za obdobie do oznámenia poisťovne poškodenému, že oprava vozidla je neekonomická...“ (s. 5 rozsudku). Podľa názoru okresného súdu k tomuto oznámeniu poisťovne poškodenému došlo v deň, keď tretia osoba v mene poisťovne vykonala na tlačive označenom „Techcar Slovakia - Zápis o poškodení vozidla k škodovej udalosti“ záznam rozsahu poškodenia a na tomto tlačive krížikom vyznačila kolónku „opravu poisťovňa neodporúča“.

Z tohto skutkového záveru vyvodil okresný súd právny záver, že poškodenému nárok na náhradu škody v časti, v akej mu vznikla nákladmi na prenájom náhradného vozidla, nevznikol...

Skutkové a právne závery krajského súdu

Krajský súd uviedol, že „poškodený má nárok na preplatenie účelne vynaložených nákladov v súvislosti so zabezpečením náhradného motorového vozidla, pričom táto účelnosť sa veľmi striktnie posudzuje v každom individuálnom prípade. To tiež znamená, že je potrebné v každom individuálnom prípade dôsledne skúmať, kedy poškodený získal informáciu a vedomosť o tom, že jeho motorové vozidlo ... bolo natoľko poškodené, že sa jednalo o totálnu škodu. V prejednávanej veci bolo jednoznačne preukázané, že túto informáciu poškodený (právny predchodca žalobcu) získal skorej ako mu bolo doručené Oznámenie o poistnej udalosti zo dňa 2.10. 2015.“

Z tohto skutkového záveru vyvodil krajský súd právny záver, že poškodený „náklady s prenájomom vozidla musí niesť zo svojho, lebo nájomné za náhradné vozidlo už nemožno považovať za účelný a nutný náklad vynaložený v príčinnej súvislosti so vznikom škody“ (s. 8 rozsudku)...

Právne a skutkové závery najvyššieho súdu

Najvyšší súd odmietnutia dovolania odôvodnil tým, že podľa jeho názoru sa pojmom „procesný postup“ rozumie „len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení (s. 4) Vecná nesprávnosť rozhodnutia či nesprávne zistený skutkový stav podľa najvyššieho súdu nezakladajú jeho právomoc poskytnúť sťažovateľovi ochranu jeho práva na súdnu ochranu.

Právnu otázku existencie nároku na náhradu škody, spočívajúcej v nákladoch na prenájom náhradného vozidla najvyšší súd z dôvodu údajnej absencie právomoci nezodpovedal. Najvyšší súd opomenul prihliadnúť na konštantnú judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej sa záruky práva na súdnu ochranu nevyčerpávajú „faktickou procedúrou“, ale ich súčasťou je okrem iného aj ústavne konformný výklad platnej a účinnej právnej normy. Práve absenciu ústavne konformného výkladu a aplikácie platnej a účinnej normy sťažovateľ namieta v ďalších častiach sťažnosti.»

12. Vlastné závery okrem iných formuluje sťažovateľka takto:

«Súdy nižšej inštancie dospeli k záverom, ktoré sú zjavne arbitrárne a nepredstavujú ústavne konformný výklad platnej a účinnej právnej normy. Dospeli totiž k záveru, že účelne vynaloženým je náklad na náhradné vozidlo iba do doby prvotnej obhliadky vozidla, pri ktorej obhliadajúci technik uvedie predbežný záver, že opravu vozidla považuje za neekonomickú, resp. že opravu neodporúča.

Sťažovateľ tento záver považuje za bezprostredne odporujúci zneniu aj účelu dotknutej zákonnej úpravy a teda svojvoľný v miere, v akej to predstavuje zásah do jeho práva na súdnu ochranu, ako aj vlastníckeho práva...»

Za prvé, súdy nižšieho stupňa vo svojom interpretačnom algoritme nijakým spôsobom a v žiadnom rozsahu neskúmali podmienky pre vznik náhrady škody v ich tradičnom chápaní. V ani jednom rozhodnutí sa nenachádza jediný odkaz na relevantnú judikatúru najvyššieho súdu týkajúcu sa podmienok a rozsahu náhrady škody.

Z výkladu súdov nižšieho stupňa nie je nijako zrejmé, ako môže mať vedomosť poškodeného o názore (tretej osoby, konajúcej v mene) poisťovne, na ekonomickú opodstatnenosť opravy poškodeného vozidla akýkoľvek právny význam pre kauzálny nexus medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody.

Za druhé, zákon so závermi obhliadky nespája absolútne žiadne hmotnoprávne účinky vo vzťahu k právam poškodeného. Zákon inštituuje prvotnej obhliadky dokonca nijako neupravuje a neupravuje ani formu, obsah a účinky akéhokoľvek zápisu o poškodení vozidla. Priznať také

zásadné hmotnoprávne účinky, akým je obsah a rozsah nárokov poškodeného, takému predbežnému a z právneho hľadiska vágnemu aktu, akým je zápis o obhliadke, je v zásadnom a bezprostrednom rozpore so znením zákonnej úpravy.

Zákon č. 381/2001 priznáva účinky vo vzťahu k rozsahu a obsahu nárokov poškodeného a spôsobu ich uspokojenia dvom právnym úkonom poisťovateľa: i) písomnému oznámeniu poisťovateľa podľa § 11 ods. 6 zákona, ktorého obsahom je buď oznámenie o výške poistného plnenia alebo písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré poistné plnenie nebolo priznané, resp. bolo znížené; a ii) poskytnutiu poistného plnenia podľa § 11 ods. 7 zákona.

Vo vzťahu k týmto úkonom poisťovateľa zákon upravuje ich podmienky, lehoty, obsah a účinky. Záver súdov nižšieho stupňa, že by oznámenie poisťovateľa podľa § 11 ods. 6 mohlo byť nahradené zápisom, vykonaným treťou osobou pri prvotnej obhliadke poškodeného vozidla nemá absolútne žiadnu oporu v platnej a účinnej právnej norme. Takýto záver nie je výkladom a aplikáciou platnej a účinnej právnej normy a sám osebe teda predstavuje zásah do práva na spravodlivý súdny proces.

Sťažovateľ si v tejto súvislosti dovoľuje dať do pozornosti ústavného súdu aj skutočnosť, že inštitút obhliadky neupravujú a žiadne účinky mu neprípisujú ani Všeobecné obchodné podmienky poisťovne. Napokon, je v rozpore so základnou logikou veci, aby kvalifikovaný výpočet všeobecnej hodnoty vozidla, prípadne vyčíslenie nákladov na opravu vozidla v súlade so všeobecne záväzným právnym predpisom (príloha č. 6 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 492/2004 o stanovení všeobecnej hodnoty majetku) mohlo byť vykonané pri základnej obhliadke vozidla takpovediac „na ulici“, a za niekoľko minút.

Nepoužiteľnosť odporúčania, uvedeného v zápise o obhliadke, na účely právneho posúdenia nárokov poškodeného pritom potvrdzuje aj bežná prax poisťovní. Je relatívne bežné, že samotné poisťovne dospejú pri prešetrovaní škodovej udalosti k inému záveru, než aký predbežne odporúča zápis o obhliadke. Niekedy sa tak stane priamo v priebehu šetrenia škodovej udalosti, inokedy v rámci likvidácie poistnej udalosti a niekedy dokonca ešte aj v štádiu po likvidácii poistnej udalosti. Všetky tieto prípady preukazujú jeden základný fakt: samotné poisťovne nie sú pri posudzovaní nárokov poškodeného viazané predbežnými závermi, vyznačenými na zápise o obhliadke. Je absolútne neudržateľné, aby takéto predbežné odporúčania znamenali zánik nároku poškodeného na úhradu účelne vynaložených nákladov.

Úkon, spočívajúci v dvoch slovách, napísaných rukou na predtlačenom tlačive obchodnej spoločnosti Techcar Slovakia, s.r.o. jednoducho nemôže mať a nemá za následok zánik účelnosti nákladu, vynaloženého v priamom dôsledku škodovej udalosti.

Takýto úkon zároveň ani formálne, ani obsahovo, ani zo žiadneho iného hľadiska nepredstavuje tie úkony, ktorých vykonanie poisťovní ako poisťovateľovi ukladá § 11 zákona č. 381/2001 Z.z..

Po tretie, právny záver súdov nižšej inštancie, že náklad vynaložený na náhradné vozidlo prestáva byť účelným vo chvíli, keď sa technik pri prvotnej obhliadke rozhodne neodporučiť opravu poškodeného vozidla, neodporuje len zákonnej úprave, ale aj základnej logike veci a vôbec ustálenému výkladu pojmov „škoda“ a „náhrada škody“.

Účelnosť vynaloženého nákladu je vecou vnútorného vzťahu medzi potrebou a prostriedkami, akými sa uspokojuje. Účelne vynaloženým je teda každý taký náklad, pri ktorom existuje dostatočná vecná súvislosť medzi opodstatnenou potrebou a nákladom, ktorý slúži na úhradu tejto potreby. Pri poistnej udalosti, ktorá poškodeného zbaví možnosti používať svoje vozidlo je opodstatnenou jeho potreba využívať náhradné vozidlo. Náklad teda prestáva byť účelne vynaloženým v okamihu, keď zaniká potreba, ktorá sa týmito nákladmi uspokojuje,

resp. keď poškodený prijatím poistného plnenia získa inú možnosť, ako túto potrebu realizovať. Táto potreba teda celkom zjavne nezaniká vykonaním zápisu o obhliadke, naopak ďalej trvá.

Rovnako tak pojmovo platí, že náhradným je vozidlo, ktorého využívaním poškodený nahrádza využívanie svojho vozidla, ktoré bolo v dôsledku poistnej udalosti poškodené a nie je spôsobilé na premávku. Vykonaním zápisu o obhliadke náhradné vozidlo neprestáva byť účelne využívanou náhradou za poškodené vozidlo. Naopak, účelne využívaným je náhradné vozidlo až do okamihu, kedy je zákonom ustanoveným spôsobom ustálený spôsob a rozsah likvidácie poistnej udalosti a poškodený prijatím poistného plnenia získa inú možnosť realizovať potrebu, ktorú pred poistnou udalosťou realizoval využívaním poškodeného vozidla.

Ak by si poškodený, ktorý bol v dôsledku porušenia právnej povinnosti poistencom poisťovne zbavený možnosti používať svoje vozidlo Škoda Octavia, prenajal od sťažovateľa športový kabriolet Mercedes, kamión s návesom alebo osem-valcovú opancierovanú limuzínu Cadillac, nešlo by o účelne vynaložený náklad, nakoľko by celkom zjavne nešlo o porovnateľné vozidlá. Nešlo by teda o primeraný spôsob realizácie legitímnej potreby, vzniknutej v priamej príčinnej súvislosti so škodovou udalosťou. To isté platí pre prípad, ak by poškodený využíval náhradné vozidlo ešte v čase, keď už buď mohol využívať svoje vlastné alebo keď už disponoval poistným plnením a mohol si náklady na dopravné potreby uhrádzať prostredníctvom tohto plnenia.

Inými slovami, ak by poškodený využíval náhradné vozidlo i) ktorého prenájom je neúmerne nákladný voči potrebe, ktorú jeho využívaním realizuje, ii) alebo v čase, keď mohol využívať vlastné vozidlo, iii) alebo v čase, keď už disponoval poistným plnením, nešlo by o účelne vynaložený náklad a teda o škodu na strane poškodeného, na náhradu ktorej by mal nárok.

Poškodený si však i) prenajal auto porovnateľnej, t.j. nižšej strednej triedy Kia Ceed, ii) využíval ho rovnako ako svoje vozidlo, t.j. na svoju dopravu do zamestnania a na dopravu svojho maloletého dieťaťa s ťažkým zdravotným postihnutím, a iii) využíval ho výlučne v čase, keď poisťovňa vykonávala prešetrovanie poistnej udalosti. Je pojmovo nemožné, aby sa takýto náklad stal neúčelným v dôsledku prvotného odhadu tretej osoby/poisťovne v otázke rozsahu poškodenia pôvodného vozidla.

Aj keby teda platilo - a podľa sťažovateľa neplatí a nemá ako platiť, ale aj keby platilo - že už dňom vykonania zápisu o obhliadke mal poškodený „objektívnu“ vedomosť, že jeho vozidlo sa neoplatí opravovať a že sa teda zo strany poisťovne nebude uhrádzať oprava, ale zostatková hodnota vozidla, kauzálny nexus medzi porušením právnej povinnosti a škodou tým nijako nezaniká a ani nemá ako zaniknúť. Poškodený náhradné vozidlo do doby poskytnutia poistného plnenia využíval práve a len z dôvodu, že v dôsledku porušenia právnej povinnosti poistencom poisťovne nemohol využívať pôvodné vozidlo. Medzi nákladmi, vynaloženými poškodeným na náhradné vozidlo a porušením právnej povinnosti poistencom poisťovne počas celej tejto doby existoval jednoznačný, nepochybný a úplne zrozumiteľný kauzálny nexus.

Záver krajského súdu, že vo chvíli, ako sa poškodený dozvedel, čo poisťovňa vo vzťahu k oprave jeho vozidla (ne)odporúča, už zabezpečovanie jeho základných dopravných potrieb náhradným vozidlom príčinne nesúviselo s tým, že prišiel o možnosť využívať svoje pôvodné vozidlo, je skutočne neudržateľný.

Platí teda, že dokonca ani v prípade, ak by bolo možné prisvedčiť záveru, že poškodený je viazaný odporúčaním uvedeným v zápise o obhliadke, nie je takéto odporúčanie nijako spôsobilé viesť k zániku príčinnej súvislosti medzi škodou, ktorá vzniká poškodenému v

podobe nákladov na náhradné vozidlo a porušením právnej povinnosti, ktoré k potrebe takéto vozidlo využívať viedlo.

V tejto súvislosti si sťažovateľ dovoľuje upozorniť na záver krajského súdu, že účelnosť vynaloženého nákladu treba striktné skúmať podľa individuálnych okolností každého prípadu. Nič také však krajský súd neurobil. Nevzal do úvahy účel použitia náhradného vozidla, okolnosti, ktoré k potrebe jeho použitia v danom čase viedli ani nákladnosť jeho použitia (45 EUR denne). Jediné, čomu - bez akejkol'vek opory v zákonnej úprave - pripísal právny význam je prvotný odhad poškodenia vozidla technikom a jeho predbežné odporúčanie, slúžiace ako prvotné východisko pre prešetrovanie poistnej udalosti.

Rozsah poškodenia vozidla je faktorom pre určenie výšky poistného plnenia. V situácii, ak vozidlo nie je pojazdné (spôsobilé na premávku) však nemá však absolútne žiadnu vecnú súvislosť s tým, či náklad vynaložený na používanie náhradného vozidla je alebo nie je účelne vynaložený. V skratke, ak je vozidlo poškodené tak, že poškodený ho nemôže používať v súlade so zákonom č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke, je rozsah poškodenia bez právneho významu pre zistenie, či náhradné vozidlo je účelné alebo nie. V takom prípade je účelnosť vynaloženého nákladu v prvom rade nutné skúmať cez prizmu kritéria porovnateľnosti náhradného vozidla, t.j. v porovnaní tried poškodeného a náhradného vozidla a ich účelových určení, a teda cez prizmu spôsobilosti náhradného vozidla primerane plniť dopravné potreby poškodeného v čase, keď si ich bez vlastného zavinenia nemôže plniť vlastným vozidlom z dôvodu jeho poškodenia, spôsobeného porušením právnej povinnosti poistenca poist'ovne. To je vecný aspekt účelnosti vynaloženého nákladu.

V druhom rade je účelnosť nájmu náhradného vozidla nutné skúmať cez jej temporálny aspekt. Ak je možné poškodené vozidlo opraviť (tzv. parciálna škoda) a vozidlo sa preto nachádza v autoservise, je účelnosť nájmu ratione temporae daná dĺžkou opravy poškodeného vozidla. V prípade tzv. totálnej škody (čiže ekonomickej neopodstatnenosti opravy) môže účelnosť nájmu náhradného vozidla zaniknúť výlučne okamihom poskytnutia náhrady škody zo strany porušovateľa právnej povinnosti, resp. poistného plnenia zo strany jeho poist'ovateľa. Keďže poškodený má nárok na náhradné vozidlo počas doby opravy, je logické, že v prípade, keď sa proces opravy nahrádza procesom obstarania nového vozidla má poškodený takýto nárok prinajmenšom dovtedy, kým neobdrží finálny písomný oznam poist'ovne o ukončení šetrenia udalosti a informáciu, v akej výške mu bude poskytnuté finančné plnenie (viď napr. právoplatný rozsudok OS BA I, sp. zn. 28Cb/81/2014 zo dňa 16.3.2015).

Napadnuté závery súdov nižšieho stupňa vedú k absurdnej situácii, keď je rozsah nárokov poškodeného nepriamo úmerný rozsahu škody, ktorá mu vznikla. Je nepochybné, že poškodený, ktorého vozidlo je odporúčané na opravu a teda utrpel menšiu, ako tzv. totálnu škodu, má právo na náhradu nákladov na náhradné vozidlo počas opravy poškodeného vozidla. Poškodený, ktorý utrpel škodu väčšieho rozsahu, by pritom podľa súdov nižšieho stupňa právo na náhradu škody, spočívajúcej vo vynaložení nákladov na náhradné vozidlo, mať nemal. Čím väčšia škoda, tým menší rozsah práva na jej náhradu. Okrem absencie základnej logiky takéhoto záveru to zasahuje aj do rovnosti v obsahu vlastníckeho práva (ktorého súčasťou je okrem práva vec držať aj právo túto vec užívať), keď sú majetkové práva poškodených, ktorí na svojom vozidle utrpeli menšiu ako tzv. totálnu škodu chránené vo väčšom rozsahu ako práva vlastníkov druhovo totožnej veci v druhovo totožnej právnej situácii, navyše bez akejkol'vek opory v relevantnej zákonnej úprave.

Po štvrté, v konkrétnych skutkových okolnostiach prípadu existenciu reálnej potreby a reálnej účelnosti vynaložených nákladov dokumentuje aj fakt, že poškodený potreboval

náhradné vozidlo (aj) na prepravu svojho dieťaťa s ťažkým zdravotným postihnutím. Záver, že náklady na plnenie tejto potreby prestali byť účelne vynaložené vo chvíli, keď tretia osoba dospela k predbežnému odporúčaniu nevykonať opravu poškodeného vozidla, je absolútne neudržateľný. Rovnako to platí vo vzťahu k záveru poisťovne, že škodu, spočívajúcu vo vynaložení nákladov na náhradné vozidlo, nenahradí, lebo toto vozidlo využíval poškodený na súkromné účely.

Nad rámec právnej podstaty veci si sťažovateľ dovoľuje upriamiť pozornosť ústavného súdu aj na dôvody, pre ktoré sa poisťovatelia často usilujú o kvalifikáciu poistnej udalosti ako tzv. totálnej škody. Činia tak z ekonomických dôvodov, nakoľko poistné plnenie býva v takom prípade - v dôsledku nízkej zostatkovej hodnoty vozidla - často nižšie, ako by boli náklady na opravu. Takáto snaha je z hľadiska ekonomických záujmov poisťovateľov logickou. Zákon však nijako nepredpokladá ani nevytvára žiadne podmienky pre to, aby súdy ziskovo orientovaným postupom poisťovateľov priznávali právnu ochranu na úkor poškodených, nota bene poškodeného, ktorý si na desať dní prenajal Kiu Ceed na účely plnenia akútnych rodinných povinností v čase, keď poisťovateľ vykonával prešetrovanie poistnej udalosti, v dôsledku ktorej poškodený bez vlastného zavinenia stratil možnosť využívať vlastné vozidlo.

Systémové implikácie „schválenia“ takéhoto postupu súdmi nižšieho stupňa sú zjavné: keďže rozsah právnej ochrany vlastníckeho práva poškodeného, ktorý utrpel tzv. totálnu škodu, je podľa napadnutých záverov podstatne nižší, ako rozsah právnej ochrany iných poškodených, pričom na zníženie tohto rozsahu má stačiť vyznačenie „vhodnej“ kolónky na zápise o obhliadke, poisťovne to jednoducho musí motivovať k postupom, idúcim na úkor ochrany práv a právom chránených záujmov poškodených.

Sťažovateľ by v prípade, ak by takéto rozhodnutia mali vyplývať zo zákonnej úpravy, musel uznať a uznať, že problém je na strane legislatívy. Napadnuté rozhodnutia však zo zákonnej úpravy nevyplývajú. Naopak, sú výsledkom neudržateľných skutkových zistení a svojvoľných právnych záverov, v rámci ktorých sa mimoprávnym inštitútom bez akejkolvek vecnej súvislosti s účelnosťou vynaložených nákladov pripisujú hmotnoprávne účinky zániku nároku, ktorého rozsah v danom čase poisťovateľ ešte iba prešetruje.

V tomto kontexte sťažovateľ poukazoval aj na fakt, že pri motorovom vozidle nejde o vec nepatrné hodnoty, ktorá sa bežne kupuje zo dňa na deň, ale ide o tak nákladnú vec, ktorá sa spravidla kupuje až po pomerne dlhej a zrelej úvahe, s cieľom jej dlhodobého využívania. Práve z dôvodu vzniku náhlejšej potreby zaobstarat' si nové vozidlo je preto kľúčovým faktorom reálna dostupnosť poistného plnenia, prostredníctvom ktorého dokáže poškodený efektívne riešiť vzniknutý stav. Reálna dostupnosť peňazí je totiž rozhodujúcim bodom reparácie poruchového stavu vyvolaného dopravnou nehodou. Práve na účely ochrany poškodeného pred znášaním dôsledkov porušenia právnej povinnosti iným účastníkom cestnej premávky napokon zákonodarca zaviedol povinnosť povinného poistenia zodpovednosti za škodu, s presne ustanovenými pravidlami ukončenia procesu likvidácie škodovej udalosti poisťovateľom. A na rovnaký účel dospel krajský súd v inom konaní (rozsudok 1Cob/85/2015 zo dňa 9.6.2016) k záveru, že „jediným zásadným kritériom pre posúdenie primeranosti a účelnosti dĺžky prenájmu náhradného motorového vozidla podľa názoru odvolacieho súdu je doručenie oznámenia o ukončení likvidácie poistnej udalosti a poukaz finančných prostriedkov ak na ne vzniká nárok oprávnenému“. V skratke, zákonná úprava neumožňuje poisťovateľom zbaviť sa zodpovednosti za reparáciu stavu imobility poškodeného informatívnym a nezáväzným vyhlásením o neodporúčení opravy poškodeného vozidla v zápise o obhliadke alebo akýmkoľvek iným úkonom, než aký predpokladá § 11 zákona č. 381/2001 Z.z.

Uvedené napokon v podstatne stručnejšom a výstižnejšom zhnutí vyplýva aj z českej ústavnej judikatúry, ktorá odpovedá na totožnú právnu otázku. Rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp.zn. I. ÚS 3831/17 bolo vydané v analogických skutkových a totožných právnych okolnostiach, aké sú predmetom tejto sťažnosti.

V danom prípade išlo o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým tento nepriznal poškodenému náhradu účelne vynaložených nákladov na prenájom náhradného vozidla po tom, ako sa poškodený dozvedel, že auto sa nebude opravovať z dôvodu tzv. totálnej škody. Ústavný súd ČR konštatoval, že odvolací súd týmto porušil práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces a rovnako tak jeho vlastnícke práva. Sťažovateľ na tomto mieste považuje za účelnú obsiahlu citáciu z predmetného nálezu:

„Podle náhledu Ústavního soudu je třeba se v souvislosti s poskytováním náhradního vozidla zamyslet nad tím, jaký je jeho smysl a účel. Lze mít v zásadě za to, že podstatou náhradního vozidla je umožnit pojištěnci zachování určitého životního standardu v situaci, kdy dojde, ať již k částečnému nebo totálnímu poškození vozidla. Poskytnutím náhradního vozidla nebude poškozený ponechán v tísní a bude mu umožněno vést, co do kvality, obdobný život, jako před dopravní nehodou.

Ze shora uvedeného vyplývá, že právní názory na obdobné případy nejsou jednotné a je na obecných soudech, především pak na Nejvyšším soudu, aby se zabýval sjednocením judikatury v této oblasti. Obecné soudy se musí vypořádat s tím, jakým způsobem ovlivňuje prohlášení pojišťovny o škodě způsobené na vozidle celkovou výši škody. Podle náhledu Ústavního soudu není výše škody v obdobných případech dána jen hodnotou zničeného vozidla, ale též náklady, které by poškozený nemusel vynaložit v případě, že by ke škodě nedošlo. Ve své podstatě tak není důvod, pro který by tyto náklady, jsou-li účelně vynaloženy, měl nést právě poškozený.

Výklad a aplikace práva nemohou být odtrženy od reálného života a musí zohlednit tu skutečnost, že ne každý poškozený je natolik solventní, aby si mohl dovolit zakoupit nové vozidlo, bez toho aniž by čekal na zaslání finančních prostředků od pojišťovny. Premisa odvolacího soudu by v podstatě mohla platit pouze v případě, že by soud zjišťoval majetkové poměry poškozeného a usoudil, že tento si může dovolit pořídit nové vozidlo, aniž by čekal na výplatu jistiny. V opačném případě trvá na straně poškozeného stav, kdy nemůže v důsledku dopravní nehody čerpat z užitků poskytovaných mu znehodnoceným vozidlem.

Ve své podstatě není důvod, pro který by se poškozený, jehož vozidlo bylo poškozeno jen částečně, měl nacházet v lepším postavení, než ten, jehož vozidlo bylo zničeno totálně. Oba dva poškození se nacházejí ve stejné životní situaci, a to, že z důvodu dopravní nehody nemohou užívat vozidlo vlastní, a proto používají vozidlo cizí, resp. náhradní.“

Ústavný súd ČR v citovanom náleze v plnom rozsahu potvrdil meritórnú argumentáciu sťažovateľa. Aplikáčny a výkladový postup, ústiaci do odňatia práva na náhradu škody v časti, v ktorej je tvorená nákladmi na prenájom náhradného vozidla, poškodenému, ktorý na svojom vozidle bez svojho zavinenia utrpel tzv. totálnu škodu, označil za porušenie tak práva na súdnu ochranu, ako aj vlastníckeho práva.

Následne aj Krajský súd v Ostrave v rozsudku sp.zn. 71 Co 45/2017 potvrdil, že „nájom náhradného vozidla aj v prípade totálnej škody považoval za nevyhnutný a účelný a v príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou. Je totiž nepochybné, že poškodený nemôže využívať nehodou zničené vozidlo a náklady na nájom náhradného vozidla poškodený vynakladá práve len v súvislosti s dopravnou nehodou (bod 12). Za primeranú dobu nájmu náhradného vozidla v takom prípade považuje krajský súd obdobie do chvíle, kým poškodený dostane aspoň časť poistného plnenia. „Tento okamih je podľa názoru odvolacieho súdu rozhodujúci preto, že sa

dostanú do dispozície poškodeného finančné prostriedky, slúžiace k odstráneniu následku majetkovej ujmy. vzniknutej pri dopravnej nehode“.»

13. Sťažovateľka požaduje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na ochranu vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. novembra 2018, sp. zn. 8 Cdo 181/2018 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 19. apríla 2018, sp. zn. 9Co/135/2017 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. novembra 2018, sp. zn. 8 Cdo 181/2018 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 19. apríla 2018, sp. zn. 9Co/135/2017 sa zrušujú a vec sa vravia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Bratislave sú povinní uhradiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, vrátane DPH, na účet jeho právneho zástupcu do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenia porušovateľov a zúčastnenej osoby

14. Z vyjadrenia predsedu krajského súdu sp. zn. 1 SprV/269/2019 zo 17. júla 2019 doručeného ústavnému súdu faxom 18. júla 2019 vyplýva, že požiadal o stanovisko predsedu senátu 9 Co, ktorý poukázal na to, že dôvody, pre ktoré krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 12/2016-202 z 23. januára 2017, priamo vyplývajú z odôvodnenia rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 135/2017-226 z 19. apríla 2018. Predseda senátu trvá na tom, že rozsudok krajského súdu je riadne odôvodnený a má všetky náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 Civilného sporového poriadku, o čom svedčí aj skutočnosť, že dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu bolo uznesením najvyššieho súdu č. k. 8 Cdo 181/2018-301 z 29. novembra 2018 odmietnuté. Pokiaľ sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukázala na vady odôvodnenia rozsudku krajského súdu, predseda senátu uviedol, že treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie v zmysle ustanovenia § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku, potom postačuje, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci. Rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. So všetkými námietkami sťažovateľky sa okresný súd, ako aj krajský súd vysporiadali, a preto dôvody uvedené v ústavnej sťažnosti neobstoja.

15. Z vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu č. KP 3/2019-99, Cpj 51/2019 z 13. septembra 2019 doručeného ústavnému súdu 20. septembra 2019 vyplýva, že dovolacie uznesenie najvyššieho súdu je súladné s rozhodovacou praxou najvyššieho súdu. V súčasnosti však rozhodovacia prax najvyššieho súdu zaznamenala posun, keď najvyšší súd za dôvodnú považoval dovoláciu námietku týkajúcu sa prípustnosti a aj dôvodnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku v prípade, ak procesný postup súdov nižších inštancií, ktorým odmietli vykonať žalobcom navrhovaný dôkaz (kontrolné znalecké dokazovanie), mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu veci z hľadiska tvrdení žalobcu. Vyslovil pritom, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu a ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť,

sa dá kvalifikovať ako porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 332/09). V takomto prípade by prichádzalo do úvahy aj vyslovenie porušenia základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, keďže nevykonanie účastníkom konania navrhovaného dôkazu by ho oproti druhému účastníkovi konania znevýhodnilo. Ide o rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 100/2018 zo 16. mája 2019. Vzhľadom na uvedené predsedníčka najvyššieho súdu ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu.

16. Z repliky právneho zástupcu sťažovateľky bez označenia dátumu doručenej ústavnému súdu 26. septembra 2019 vyplýva, že vo vyjadrení predsedu krajského súdu sa nenachádza ani jediná meritórna odpoveď na námietky sťažovateľky. Preto sťažovateľka považuje toto vyjadrenie za bezpredmetné. Z vyjadrenia predsedníčky najvyššieho súdu prinajmenšom implicitne vyplýva, že si je vedomá toho, že skutočne došlo k zásahu do označených práv sťažovateľky a že tomuto záveru nasvedčuje aj recentná judikatúra najvyššieho súdu. Sťažovateľka pripomína, že jednou z jej kľúčových námietok je ústavná neudržateľnosť aplikačného a interpretačného výkonu súdov nižšieho stupňa, ktoré dospeli k záveru (laicky povedané), podľa ktorého ak vám iný účastník cestnej premávky poškodí auto tak, že sa oplatí ho opraviť, máte nárok na náhradné vozidlo, ak vám auto rozbije úplne, žiadny taký nárok vám nevzniká. Inými slovami, rozsah nárokov má byť nepriamo úmerný rozsahu škody. To je absurdné samo osebe, ale azda ešte viac vo vzťahu s argumentáciou súdov nižšieho stupňa. Tie totiž operujú údajnou absenciou príčinnej súvislosti. Medzi potrebou použiť náhradné vozidlo a faktom, že pôvodné vozidlo sa v dôsledku škodovej udalosti opravuje v servise, príčinná súvislosť je, ale medzi potrebou použiť náhradné vozidlo a faktom, že pôvodné vozidlo je v dôsledku škodovej udalosti úplne nepojazdné, už údajne takáto súvislosť nie je. Kauzálny nexus sa však v tomto kontexte nijako netýka rozsahu škody, ale skutočnosti, že pôvodné vozidlo sa na účely dopravy poškodeného nedá použiť a že sa takto nedá použiť v dôsledku zavineného konania poisteného škodcu. Medzi konaním poisteného škodcu a ujmou na strane poškodeného je rovnaká príčinná súvislosť bez ohľadu na to, či sa poisťovňa rozhodne, že preplatí opravu poškodeného vozidla alebo jeho zostatkovú hodnotu. Ak by v druhom prípade mal byť poškodený zbavený nároku na náhradu tej časti škody, ktorá spočíva v úhrade nákladov na náhradné vozidlo pred poskytnutím poistného plnenia, viedlo by to poisťovne (a vlastne dlhé roky ich aj vedie) k preferovaniu tzv. totálnych škôd. Je to totiž pre ne lacnejšie a jednoduchšie. Napokon sťažovateľka požaduje priznať náhradu trov konania vo výške 623,27 eur vrátane dane z pridanej hodnoty, keďže jej právny zástupca je platiteľom tejto dane.

17. Ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť, vyjadrenia predsedu krajského súdu a predsedníčky najvyššieho súdu, ako aj repliku právneho zástupcu sťažovateľky poisťovni (ktorá bola v konaní vedenom všeobecnými súdmi žalovanou stranou), aby sa aj ona mohla vyjadriť v merite veci, keďže rozhodnutím ústavného súdu by mohla byť dotknutá na svojich právach. Poisťovňa však možnosť vyjadriť sa vo veci samej nevyužila.

III.

Sťažnosťou napadnuté rozhodnutia

18. Z rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 135/2017-226 z 19. apríla 2018 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu. Podľa názoru krajského súdu záver okresného súdu o tom, že poškodenému nevznikol nárok na náhradu nákladov spojených s prenájomom náhradného vozidla z dôvodu, že od 22. septembra 2015 mal poškodený vedomosť o tom, že oprava vozidla je neekonomická a vozidlo sa neodporúča opravovať a že od uvedeného dňa

nájomné za náhradné vozidlo už nemožno považovať za účelný a nutný náklad vynaložený v príčinnej súvislosti so vznikom škody, je dostatočne a zrozumiteľne vysvetlený. Krajský súd k tomu dodáva, že poškodený má nárok na preplatenie účelne vynaložených nákladov v súvislosti so zabezpečením náhradného motorového vozidla a táto účelnosť sa veľmi striktné posudzuje v každom individuálnom prípade. To tiež znamená, že je potrebné v každom individuálnom prípade dôsledne skúmať, kedy získal poškodený informáciu a vedomosť o tom, že jeho motorové vozidlo, ktoré bolo účastné poistnej udalosti, bolo natoľko poškodené, že išlo o totálnu škodu. V tejto veci bolo jednoznačne preukázané, že túto informáciu poškodený (právny predchodca sťažovateľky) získal skôr, ako mu bolo doručené oznámenie o poistnej udalosti z 2. októbra 2015 (ďalej len „oznámenie z 2. októbra 2015“), ktoré je svojím obsahom oznámením o výsledkoch prešetrenia škodovej udalosti. Stalo sa tak už 22. septembra 2015, keď podpísal zápis o poškodení vozidla k škodovej udalosti, v ktorom bolo uvedené, že poisťovňa opravu neodporúča ako neekonomickú. To znamená, že ak poškodený v deň nasledujúci potom, ako mal túto vedomosť, uzavrel nájomnú zmluvu, náklady súvisiace s prenájomom vozidla musí niesť zo svojho, lebo nájomné za „náhradné“ vozidlo už nemožno považovať za účelný a nutný náklad vynaložený v príčinnej súvislosti so vznikom škody. Za nedôvodnú považuje krajský súd námietku sťažovateľky, podľa ktorej v konaní nebolo preukázané, že poisťovňa poškodenému oznámila, že udalosť bude likvidovať ako totálnu škodu, keď okresný súd objektívnu zrejmosť neuskutočiteľnosti opravy nesprávne odvodil od toho, že pri tzv. obhliadke (úplne prvom kontakte) tretia osoba do zápisu o poškodení vozidla uviedla, že opravu neodporúča, a teda že okresný súd nesprávne vyhodnotil právne nezáväzné neodporúčanie neidentifikovanej súkromnej spoločnosti bez oprávnenia na výkon poisťovacej činnosti (tretej osoby) ako oficiálne oznámenie poisťovne o spôsobe likvidácie poistnej udalosti formou totálnej škody. Zo zápisu o poškodení vozidla k škodovej udalosti vyplýva označenie subjektu, v mene a na účet ktorej sa obhliadka vykonáva (poisťovňa), číslo poistnej udalosti, pod ktorou je poistná udalosť evidovaná v poisťovni, dátum vzniku poistnej udalosti, údaje o vlastníkovi motorového vozidla, údaje o predmetnom motorovom vozidle, údaje o tom, že oprava motorového vozidla je neekonomická a že poisťovňa opravu neodporúča. Z uvedeného potom je možné prijať jednoznačný záver o tom, že poisťovňa splnomocnila tretiu osobu na vykonanie obhliadky poškodeného motorového vozidla, na vykonanie kalkulácie jeho opravy, na odhad jeho všeobecnej hodnoty ku dňu vzniku poistnej udalosti pred poškodením a na vyvodenie záveru týkajúceho sa (ne)doporučenia jeho opravy. Znamená to, že tretia osoba konala na základe splnomocnenia v mene a na účet poisťovne.

19. Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 181/2018 z 29. novembra 2018, ktoré bolo právnenému zástupcovi sťažovateľky (totožnému s jej právnym zástupcom v konaní o ústavnej sťažnosti) podľa kópie doručenky doručené 21. januára 2019, vyplýva, že dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9 Co 135/2017 z 19. apríla 2018 bolo odmietnuté. Podľa názoru najvyššieho súdu v súvislosti s námietkou sťažovateľky o nevykonaní navrhnutého dôkazu týkajúceho sa otázky doručenia oznámenia z 2. októbra 2015 právnenému predchodcovi sťažovateľky treba uviesť, že sudy nižších stupňov neboli povinné vykonať všetky nevyhnutné dôkazy, lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrilo výlučne súdu, a nie stranám. Ak súd niektorý dôkaz nevykonával, mohlo to viesť nanajvyššie k nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti konania. Okresný súd a krajský súd zhodne dospeli k právnenému záveru, že poškodený mal od 22. septembra 2015, teda od podpísania zápisu o poškodení motorového vozidla, vedomosť o tom, že oprava vozidla je neekonomická a

neodporúča sa. Od uvedeného dňa už nájomné za náhradné vozidlo nemožno považovať za účelný a nutný náklad vynaložený v príčinnej súvislosti so vznikom škody. Okresný súd tento svoj názor podporil vedomím poškodeného, ktorý následne po nehode dal vyčiar knúť motorové vozidlo z evidencie a zrušil zákonnú poisťku. Pokiaľ sťažovateľka tvrdí, že nebol dostatočne zistený skutkový stav a neboli správne vyhodnotené dôkazy, treba dospieť k záveru, že uvedené nie je dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení strán sporu.

IV.

Relevantná právna úprava

20. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

21. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

22. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

23. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

V.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie veci ústavným súdom

24. Sťažovateľka namieta, že

a) poisťovňa v rozpore s § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z. z. jej neoznámila výsledok prešetrenia škodovej udalosti, hoci takýto úkon z jej strany bol v danom prípade nevyhnutnou podmienkou ustálenia výšky poistného plnenia, resp. posúdenia rozsahu jej nárokov. Len z oznámenia z 2. októbra 2015 bolo možné dospieť k záveru, že poisťovňa bude považovať opravu vozidla za ekonomicky neúčelnú. Hoci sťažovateľka túto skutočnosť v konaní pred všeobecnými súdmi namietala a požadovala, aby okresný súd vyzval poisťovňu predložiť dôkaz o doručení oznámenia z 2. októbra 2015, k preukazovaniu a preukázaniu doručenia nedošlo. Všeobecné súdy boli totiž toho názoru, že preukazovanie doručenia oznámenia z 2. októbra 2015 je v danom prípade nadbytočné, pretože sťažovateľka o zisteniach poisťovne vedela, keďže podpísala zápis o obhliadke poškodeného vozidla z 22. septembra 2015;

b) v prípade tzv. totálnej škody (ekonomickej neopodstatnenosti opravy) môže účelnosť nájmu náhradného vozidla zaniknúť výlučne len okamihom poskytnutia náhrady škody, resp. poistného plnenia. Keďže poškodený má nárok na náhradné vozidlo počas doby opravy, je podľa názoru sťažovateľky logické, že ak sa proces opravy poškodeného vozidla nahrádza procesom obstarania nového vozidla, musí mať poškodený takýto nárok prinajmenej dovtedy, kým mu nebude doručené finálne písomné oznámenie poisťovne o ukončení šetrenia a o výške finančného plnenia a kým toto finančné plnenie mu nie je aj poskytnuté. Práve toto poskytnuté plnenie umožňuje totiž poškodenému zadovážiť si náhradu za neopraviteľne poškodené motorové vozidlo.

25. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

A.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 181/2018 a jeho uznesením z 29. novembra 2018

26. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné primárne vychádzať zo skutočnosti, že prípustnosť dovolania podaného proti rozsudku krajského súdu vyvodzovala sťažovateľka z ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

27. Takto koncipovanej prípustnosti dovolania zodpovedá argumentácia sťažovateľky zhrnutá v odseku 24 písm. a), ktorá brojí proti nevykonaniu dôkazu o doručení oznámenia z 2. októbra 2015 zo strany poisťovne sťažovateľke. Argumentáciu možno však chápať aj ako námietku nesprávneho výkladu ustanovenia § 11 ods. 6 písm. a) a b) zákona č. 381/2001 Z. z. v tom zmysle, že hoci podľa dikcie tohto ustanovenia bolo doručenie oznámenia z 2. októbra 2015 zo strany poisťovne poškodenému nevyhnutnou podmienkou ustálenia výšky poistného plnenia, resp. posúdenia rozsahu nárokov poškodeného, napriek tomu okresný súd a krajský súd založili svoje rozhodnutie na výklade rozpornom s uvedeným ustanovením. Inými slovami, sťažovateľka tu vlastne vyslovuje názor, že rozsudok krajského súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (sťažovateľka totiž na žiadne rozhodnutie odvolacieho súdu týkajúce sa tejto právnej otázky nepoukazuje). Takto chápaná argumentácia sťažovateľky by zakladala prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, podľa ktorého

dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolanie, prípustnosť ktorého by bola takto koncipovaná, však sťažovateľka nepodala.

28. Z dosiaľ uvedeného možno urobiť predbežný záver, že bolo povinnosťou najvyššieho súdu v rámci dovolacieho konania zaoberať sa argumentáciou sťažovateľky uvedenou v odseku 24 písm. a) len z pohľadu ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku [nie teda z pohľadu ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku]. Najvyšší súd takto aj postupoval.

29. Vzhľadom na vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu z 13. septembra 2019 sústredil ústavný súd svoju pozornosť na dovolacie uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 100/2018 zo 16. mája 2019. Vyplýva z neho, že dovolacia námietka žalobcu týkajúca sa prípustnosti a aj dôvodnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku je opodstatnená. Procesný postup súdov nižších inštancií, ktorým odmietli vykonať žalobcom navrhovaný dôkaz, mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu veci z hľadiska tvrdení žalobcu. Nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie základného práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ústavy, a to s poukazom aj na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 332/09. V takomto prípade by prichádzalo do úvahy aj vyslovenie porušenia základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, keďže nevykonanie účastníkom konania navrhovaného dôkazu by ho oproti druhému účastníkovi konania znevýhodňovalo. Bolo preto povinnosťou súdov vykonať potrebné dokazovanie na účely dôsledného posúdenia tvrdení žalobcu (pozri bod 18 uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 100/2018 zo 16. mája 2019).

30. Podľa názoru ústavného súdu uvedené stanovisko je skutočne potrebné považovať za určitý posun oproti doterajšiemu výkladu týkajúcemu sa otázky právnych následkov nevykonania niektorých dôkazov navrhnutých stranami a je tiež potrebné považovať ho v posudzovanom prípade za akceptovateľné.

31. Podľa § 11 ods. 6 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. poisťovateľ je povinný bez zbytočného odkladu začať prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a do troch mesiacov odo dňa oznámenia poškodeného o škodovej udalosti skončiť prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a oznámiť poškodenému výšku poistného plnenia, ak bol rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a nárok na náhradu škody preukázaný.

32. Podľa § 11 ods. 6 písm. b) zákona č. 381/2001 Z. z. poisťovateľ je povinný bez zbytočného odkladu začať prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a do troch mesiacov odo dňa oznámenia poškodeného o škodovej udalosti poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietol poskytnúť alebo pre ktoré znížil poistné plnenie alebo poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie k tým uplatneným nárokom na náhradu škody, v ktorých nebol v ustanovenej lehote preukázaný rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a výška poistného plnenia; písomné vysvetlenie sa považuje za doručené dňom, keď ho poškodený prevzal, odmietol prevziať, alebo dňom, keď ho pošta vrátila ako nedoručené.

33. Z citovaného ustanovenia vyplýva, inter alia, že poisťovňa je povinná oznámiť poškodenému výšku poistného plnenia, ako aj výsledok prešetrenia škodovej udalosti. Z takéhoto oznámenia sa stáva zrejším, či dochádza k odškodneniu nákladov súvisiacich s

opravou vozidla alebo či sa odškodňuje iba zostatková hodnota neopraviteľne poškodeného motorového vozidla.

34. V prípade, že sťažovateľka pred všeobecnými súdmi namietala, že oznámenie z 2. októbra 2015 [teda oznámenie v zmysle ustanovenia § 11 ods. 6 písm. a) a b) zákona č. 381/2001 Z. z.] jej nebolo doručené, všeobecné súdy si museli utvoriť skutkový záver o tejto otázke a ak poisťovňa tvrdila, že k doručovaniu sťažovateľke došlo, mali trvať na preukázaní takéhoto tvrdenia.

35. Možno zovšeobecniť, že ak všeobecný súd nevykoná dôkaz navrhovaný stranou konania, hoci tento má preukazovať takú, medzi stranami konania spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, či dokonca rozhodujúca, znemožní tým strane konania uskutočniť jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Znamená to vo svojich dôsledkoch aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

36. Na základe dosiaľ uvedeného sa dá dospieť k záveru, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 181/2018 z 29. novembra 2018 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd konštatuje, že jeho porušenie sťažovateľka namieta v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že postupom najvyššieho súdu a jeho uznesením z 29. novembra 2018 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľky vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

37. Podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

38. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

39. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

40. Na základe citovaných ustanovení ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 181/2018 z 29. novembra 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

B.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 135/2017 a jeho rozsudkom z 19. apríla 2018

41. Nebolo možné vyhovieť ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 135/2017 a jeho rozsudkom z 19. apríla 2018 (bod 4 výroku nálezu).

42. Na rozhodnutie o námietkach sťažovateľky uvedených v odseku 24 písm. a), ktoré zakladajú prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, nie je daná právomoc ústavného súdu, pretože v tomto rozsahu napadla sťažovateľka rozsudok krajského súdu dovolaním, v dôsledku čoho právomoc poskytnúť ochranu jej označeným

právam mal najvyšší súd v rámci dovolacieho konania, čím je zároveň v tomto rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu (§ 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

43. Tú časť ústavnej sťažnosti, ktorá sa týka námietok sťažovateľky uvedených v odseku 24 písm. a), ak sa chápu ako námietka nesprávneho výkladu ustanovenia § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z. z., ako aj tú časť ústavnej sťažnosti, ktorá sa týka námietok sťažovateľky uvedených v odseku 24 písm. b), treba vo vzťahu ku krajskému súdu považovať za neprípustnú.

44. Hoci sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie, prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku v ňom neuplatnila. V skutočnosti (z materiálneho hľadiska) preto dovolanie z dôvodov nesprávneho právneho posúdenia veci (v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku) nepodala. Nevyužila teda právny prostriedok, ktorý jej priznáva zákon na ochranu jej základných práv a slobôd, pričom ani len netvrdila (tým menej preukazovala), že tak konala z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde).

VI.

Trovy konania a záver

45. Sťažovateľka požadovala náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 623,27 €. Ústavný súd považuje za možné priznať jej sumu 623,26 €. Ide o odmenu za tri úkony právnych služieb v roku 2019 (prevzatie a príprava zastupovania, ústavná sťažnosť, replika na vyjadrenia krajského súdu a najvyššieho súdu) po 163,33 €, ďalej tri režijné paušály po 9,80 € a napokon daň z pridanej hodnoty vo výške 103,87 € (bod 3 výroku nálezu).

46. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

47. Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.